
Symposium wokół ewolucji i początków życia na Ziemi

Studia Philosophiae Christianae 32/1, 37-42

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SYMPOZJUM WOKÓŁ EWOLUCJI I POCZĄTKÓW ŻYCIA NA ZIEMI

Pojawienie się idei ewolucji w refleksji naukowej wiąże się z próbą rozstrzygnięcia i wyjaśnienia problemu genezy zarówno otaczającego nas świata, jak i życia. Ze szczególną mocą uwyraźniło się to w drugiej połowie XIX w., gdy narodziła się teoria ewolucji Karola Darwina, a także w pierwszych dziesiątkach naszego wieku, w których koncepcje mutacjonizmu, ortogenezy, hologenezy znacznie się rozwinęły. Dominująca obecnie teoria ewolucji, określana mianem syntetycznej, powstała w latach trzydziestych. Rozwijając się aż po dzień dzisiejszy, przyjmuje postać między innymi teorii mutacji neutralnych bądź teorii zaburzonej równowagi. Cechą charakterystyczną syntetycznej teorii ewolucji jest spełnianie roli integrującej i unifikującej rozmaite dziedziny wiedzy o życiu, jego powstaniu i ewolucji.

W Polsce spośród wielu uczonych, podejmujących refleksje na powyższe tematy, nie można pominąć ks. prof. dra hab. Szczepana Witolda Ślaga. Pasjonując się w swoich badaniach analizami metodologicznymi i epistemologicznymi teorii ewolucji i abiogenezy, podkreśla, że przede wszystkim chodzi o próbę oceny sformułowanych poglądów pod względem ścisłości, poprawności przeprowadzanych rozumowań, adekwatności uzasadnień, wykrywania przyjmowanych założeń oraz oceny prawomocności zasięgu wysuwanych wniosków. Jako filozof nie poprzestaje jednak na tym. Stawia pytania bardziej podstawowe, a mianowicie o samą możliwość powstania życia i jego ewolucję. Zastanawia się, czy badane przez nauki przyrodnicze czynniki naturalne i mechanizmy fizykochemiczne mogły w ogóle doprowadzić do pojawienia się życia, które nadal zadziwia swoją tajemniczością.

Mając na uwadze wielkość dokonań na tym polu Księdza Profesora Szczepana W. Ślaga, z okazji 30-lecia Jego pracy naukowej, Wydział Filozofii Chrześcijańskiej zorganizował Sympozjum pt. *Wokół ewolucji i początków życia na Ziemi*. Otwarcia obrad dokonał ks. prof. dr hab. Jan Łach, rektor ATK. W problematykę obrad wprowadził ks. prof. dr hab. Józef M. Dołęga, dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej.

Na Sympozjum wygłoszono następujące referaty:

- prof. dr hab. Adam Łomnicki (UJ, PAN, Kraków): *Czy darwinowska teoria ewolucji jest dogmatem współczesnej nauki?*
- prof. dr hab. Leszek Kuźnicki (Prezes PAN, Warszawa): *Problem eukariogenezy w świetle badań nad ewolucją i filogenezą pierwotniaków,*
- ks. bp prof. dr hab. Józef Życiński (PAT, Kraków): *Ewolucyjna wizja przyrody a XIX-wieczny teizm,*
- ks. prof. dr hab. Michał Heller (PAT, Kraków): *Kosmologiczne aspekty życia,*
- dr Marian Wnuk, (KUL, Lublin): *Życie ze światła: biosystemogeneza w świetle koncepcji elektromagnetycznej natury życia,*
- ks. prof. dr hab. Mieczysław Lubański (ATK, Warszawa): *Ewolucja, komunikacja, czas.*

Obradom i dyskusji przewodniczył ks. prof. dr hab. Bernard Hałaczek. W Sympozjum wzięli udział członkowie Komitetu Biologii Ewolucyjnej i Teoretycznej PAN, goście niemal z wszystkich Wydziałów i Instytutów Filozoficznych uczelni polskich oraz licznie zgromadzeni współpracownicy, uczniowie i studenci Księdza Profesora.

JAN ŁACH

WPROWADZENIE W PROBLEMATYKĘ SYMPOZJUM

Najczcigodniejsi Księża Biskupi,
Dostojni Profesorowie i Studenci!

Przypadł mi w udziale zaszczytny obowiązek zabrania głosu na początku sympozjum zorganizowanego przez Wydział Filozofii Chrześcijańskiej z okazji 30 lecia pracy naukowej na tym Wydziale – Ks. prof. dra hab. Szczepana Ślęgi.

W imieniu Senatu i całej społeczności naszej Uczelni witam wszystkich, którzy zechcieli do nas przybyć z różnych ośrodków naukowych Polski. Niech mi będzie wolno przywitać przede wszystkim Księdza Biskupa Życińskiego (Ordynariusza Diecezji Tarnowskiej, z której mam zaszczyt pochodzić i w której urodził się w r. 1934 także nasz Solenizant, ks. Prof. Ślęga, kapłan Archidiecezji Łódzkiej). Witam Profesorów Polskiej Akademii Nauk, zwłaszcza prof. Kuźnickiego. Witam dostojnych Gości przybyłych z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Profesora Łomnickiego i ks. Prof. Michała Hellera. Kłaniam się głęboko innym Profesorom przybyłym z Katolickiego

Uniwersytetu Lubelskiego oraz witam naszych Profesorów na czele z ks. Dziekanem Wydziału ks. prof. Dołęgą. Pozdrawiam także naszych studentów, a szczególnie wszystkich Przyjaciół naszego Kolegi i Przyjaciela – ks. Prof. Szczepana Ślęgi.

Temat sympozjum: *Wokół ewolucji i początków życia na ziemi* – problem, którym od początku swej działalności naukowej aż do dziś zajmuje się nasz Solenizant, nie jest obcy także biblistom. Ponieważ się do nich zaliczam, a katedra Teologii Biblijnej, którą kieruję, nie może uciekać od tego trudnego, ale jakże podstawowego zagadnienia dla zrozumienia chociażby pierwszych stronic Księgi Ksiąg – Pisma świętego, dlatego z uwagą ośmielam się śledzić dokonania na tym polu wiedzy. Biblijny zapis tzw. „Prehistorii Biblijnej” oferuje – również dzisiejszemu jej czytelnikowi – wiele do myślenia, raczej o wiele mniej, niż on tego oczekuje. Temu, kto uważa, iż jest to dokument o dziejach świata i ludzkości trzeba wyraźnie powiedzieć, że tekst biblijny zasadniczo nie spełnia tych oczekiwań. Natomiast kto chce zapoznać się z owymi plastycznie przedstawionymi koncepcjami i próbami interpretacyjnymi, jakimi ludzie sprzed kilku tysięcy lat usiłowali – w ramach swojego sposobu myślenia – wytłumaczyć pochodzenie świata i ludzi, zostanie z pewnością hojnie obdarowany.

Nie uprzedzony czytelnik w relacji biblijnej znajdzie przede wszystkim zachwyt nad Przyczyną wszystkiego, co istnieje. Znajdzie przedłożony w formie dydaktycznej zapis w którym usiłuje się dać odpowiedź na pytanie o pochodzenia świata i króla stworzenia – nazwanego *ha-adam*. W świetle tego zapisu należy dokonać radykalnej demitologizacji czczonych bogów antropomorficznych, totemicznych i astralnych.

Porównanie z tymi mitycznymi tradycjami dowodzi, że relacja biblijna o stworzeniu nie jest ani zawieszona w próżni, nie jest też jednorazowym osiągnięciem, gdyż dają się stwierdzić liczne treściowe i językowe powiązania między nią i tymi mitami, a dzięki nadzwyczajnej dyscyplinie językowej – a zwłaszcza dzięki monoteizmowi, nieporównywalnie przewyższa wszystkie kosmogonie starożytnego Wschodu. W kosmogoniach pozabiblijnych mieści się przekonanie o odwiecznym istnieniu materii. Biblia natomiast wyraźnie zaznacza, że odwiecznie istnieje jedynie Przyczyna wszystkiego – Bóg. To Elohim rozkazuje i świat się staje. Elohim świat porządkuje i zapełnia bytami.

Co na te tematy mają do powiedzenia filozofowie tradycyjni, myśliciele nawiązujący do refleksji lowańskiej, eklektycy, tomiści egzystencjalni, tomiści – analitycy, jakie światło rzucają, także w odczytywaniu starożytnych tradycji biblijnych, biolodzy, filozofowie

matematyki i przyrodoznawstwa, antropologowie itd. Każdą z tych dziedzin wiedzy filozoficznej musi zastanawiać, jak odpowiedzieć na pytanie o początki świata i człowieka, musi też wyznaczyć, wraz z biblistami, że nie wszystko, albo zgoła nie wiele potrafimy zgłębić tajemnic egzystencji tego wszystkiego, co nas otacza.

W imieniu całej Uczelni, szczególnie starszych pracowników ATK składam naszemu Solenizantowi, ks. prof. drowi Szczepanowi Ślądze najserdeczniejsze gratulacje z powodu wielu dokonań na polu nauki w dziedzinie filozofii przyrody. W imieniu ATK dziękuję Mu za wielki wkład w redakcję czasopisma *Studia Philosophia Christianae*, za ofiarną pracę w dziekanacie, za opiekę nad studentami i dbanie o ich postawę. Niech to sympozjum z okazji trzydziestolecia pracy naukowej przyda naszemu Przyjacielowi sił do dokonania jeszcze tych dzieł, o których marzył i które Sobie zaplanował.

JÓZEF M. DOŁĘGA

Z ŻYCIA I TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ SZCZEPANA WITOLDA ŚLAGI WPROWADZENIE W PROBLEMATYKĘ KONFERENCJI

1. Miło mi jest partycypować w otwarciu obrad konferencji naukowej na temat: *Wokół ewolucji i początków życia na Ziemi*, związanej z twórczością naukowo-badawczą i pracą dydaktyczną ks. prof. dra hab. Szczepana W. Śląg. Konferencję tę zorganizował Wydział Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, a zwłaszcza Katedra Filozofii Przyrody, której jest kierownikiem. Odpowiedzialność za przygotowanie i przebieg konferencji przyjął ks. prof. dr hab. Kazimierz Kłoskowski – prodziekan Wydziału.

2. W refleksji nad biografią ks. prof. dra hab. Szczepana W. Śląg chciałbym podkreślić dwa momenty.

Pierwszy – to Jego trzydzieści lat pracy, od 1965 roku w Akademii Teologii Katolickiej na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej przy Katedrze Filozofii Przyrody i tyleż lat pracy w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi. W tym czasie Ksiądz Profesor pracował na stanowisku adiunkta, docenta, profesora nadzwyczajnego i obecnie na stanowisku profesora zwyczajnego oraz pełnił przez dwie kadencje funkcję prodziekana naszego Wydziału. W okresie tym wiele zmieniło się w naszej Uczelni i na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej. W procesie tych zmian aktywnie uczestniczył nasz Jubilat, tworząc podstawy do zaistnienia na Wydziale dwóch kierunków studiów: filozofii i psychologii oraz troszcząc się o struktury specjalności na

kierunku filozofii, jak również dbając o zmiany programów dydaktycznych, zwłaszcza na specjalności filozofii przyrody. Na szczególne podkreślenie zasługuje Jego praca jako redaktora naczelnego półrocznika: *Studia Philosophiae Christianae* oraz współredaktora serii wydawniczej pod tytułem: *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*.

Drugi – to obszary naukowych zainteresowań Profesora wyrażone przez Niego w wielu cennych publikacjach naukowych. Z tych obszarów naukowych zainteresowań, wymieniam tylko niektóre, a mianowicie:

- problematyka metateoretyczna biofilozofii;
- zagadnienie istoty życia;
- problem genezy życia;
- problematyka ewolucji życia;
- zagadnienie filozoficznych założeń ewolucjonizmu;
- problem systemowych ujęć z filozofii przyrody;
- wybrane zagadnienia z antropologii filozoficznej;
- zagadnienia filozoficzno-światopoglądowe.

3. Problematyka dzisiejszej konferencji *Wokół ewolucji i początków życia* podejmuje jeden z głównych problemów w twórczości naukowo-badawczej ks. prof. dra hab. Szczepana W. Ślagi. Problematyka ta wchodzi w zakres badań filozofii przyrody ożywionej – biofilozofii. W tym miejscu należy podkreślić fakt, że filozofia przyrody w końcu naszego wieku prezentuje się jako: kosmofilozofia, biofilozofia i ekofilozofia z problematyką filozoficzną środowiska społeczno-przyrodniczego.

4. W imieniu Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej ATK serdecznie witam szanownych Prelegentów naszej konferencji:

- ks. bpa prof. dr hab. Józefa Życińskiego – Biskupa Tarnowskiego;
- prof. dra hab. Leszka Kuźnickiego – Prezesa PAN;
- prof. dra hab. Adama Łomnickiego – z Uniwersytetu Jagiellońskiego;
- ks. prof. dra hab. Michała Hellera – z Papieskiej Akademii Teologicznej;
- dra Mariana Wnuka – z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego;
- ks. prof. dra hab. Mieczysława Lubańskiego – z ATK;
- ks. prof. dra hab. Bernarda Hałaczka – z ATK.

Witam serdecznie wszystkich miłych gości z Polskiej Akademii Nauk, z Ośrodków Akademickich i Uniwersyteckich z Warszawy, Krakowa, Lublina, Gdańska, Płocka, Elku, Łomży, Białegostoku oraz gości z Archidiecezji Jubilata – Łodzi.

Proszę uprzejmie byłych dziekanów naszego Wydziału o przewodniczenie obradom: ks. prof. dra hab. Mieczysława Lubańskiego

w pierwszej części, a ks. prof. dra hab. Bernarda Hańczka w drugiej części. Życzę wszystkim biorącym udział w tej konferencji owocnych przygód intelektualnych oraz miłego pobytu w naszej skromnej Uczelni. Prodziekana ks. prof. dra hab. Kazimierza Kłoskowskiego proszę o to, aby te życzenia w jak najwyższym stopniu się spełniły.